Przegląd Przyrodniczy
XXXVII, 1 (2026): 85-100

Sławomir Pawlak

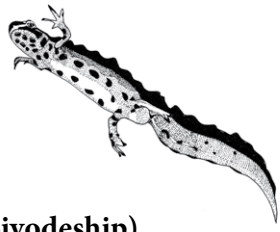

PŁAZY AMPHIBIA OKOLIC WIERUSZOWA (WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE)

Amphibians Amphibia of the Wieruszów area (Łódź voivodeship)

ABSTRAKT: W opracowaniu przedstawiono informacje o 10 gatunkach płazów stwierdzonych w latach 2018–2025 w okolicach Wieruszowa (woj. łódzkie), na pograniczu mezoregionów: Kotliny Grabowskiej, Wysoczyzny Wieruszowskiej i Wysoczyzny Złoczewskiej. Spośród stwierdzonych taksonów najrzadszymi okazały się kumak nizinny *Bombina bombina*, rzekotka *Hyla* sp. i żaba moczarowa *Rana arvalis*, natomiast najliczniej występowały żaby z grupy żab zielonych *Pelophlax esculentus complex*.

SŁOWA KLUCZOWE: płazy, Amphibia, Wieruszów, województwo łódzkie

ABSTRACT: The study presents information on 10 species of Amphibia recorded between 2018 and 2025 in the vicinity of Wieruszów (Łódź voivodeship), on the border of the following mesoregions: Grabów Basin, Wieruszów Upland and Złoczew Upland. Among the recorded taxa, the rarest were *Bombina bombina*, *Hyla* sp. and *Rana arvalis*, whereas frogs of the green frog complex *Pelophlax esculentus complex*, were the most abundant.

KEYWORDS: amphibians, Amphibia, Wieruszów, Łódź voivodeship

Wstęp

Występowanie płazów Amphibia na terenie Polski jest poznane nierównomiernie (Głowaciński i Surma 2018). Nadal są rejony kraju, z których do tej pory uzyskano niewiele informacji w tym zakresie. Do obszarów tych należą okolice Wieruszowa w województwie łódzkim, gdzie dotychczas stwierdzono w nielicznych polach atlasowych, i to w większości tylko częściowo obejmujących teren tego powiatu, występowanie pięciu gatunków płazów, tj. traszki zwyczajnej *Lissotriton vulgaris*, ropuchy paskówki *Epidalea calamita*, rzekotki drzewnej *Hyla arborea*, żaby trawnej *Rana temporaria* i żaby wodnej *R. esculenta* (Głowaciński i Surma 2018, IOP 2025). Ponadto w jedynej publikacji z tego terenu jest wzmianka o występowaniu płazów, tj. ropuchy szarej *Bufo bufo*, żaby moczarowej *R. arvalis*, żaby trawnej i żaby jeziorkowej *R. lessonae* na obszarze torfowisk położonych w dolinie Prosny w gminie Galewice (Pawlak i Wilżak 2012).

Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie wiedzy o występowaniu płazów na terenie powiatu wieruszowskiego zebranej podczas badań w środowiskach wodnych tego obszaru w latach 2018–2025.

Teren badań

Powierzchnia powiatu wieruszowskiego wynosi 577 km^2, z czego 70% zajmują użytki rolne, a 26% lasy. Tereny leśne, w większości tworzone przez bory sosnowe, występują w północnej i centralnej części powiatu. Pośród środowisk wodnych w północnej części powiatu występuje kilkanaście torfowisk sfagnowych, na których terenie, z powodu

ich przesuszenia, wykopano zbiorniki. Natomiast w pasie centralnym powiatu, wzdłuż przecinającej powiat drogi ekspresowej S8 relacji Wrocław–Warszawa, znajduje się kilkanaście wyrobisk piasku i żwiru powstałych w większości przy okazji budowy tej drogi, z których część zalanych jest w mniejszym lub większym stopniu wodą. Jedyne stawy o powierzchni ok. 15 ha znajdują się w okolicach Mieleszynka. Na terenie powiatu znajduje się wiele drobnych zbiorników wykonanych zwykle na obszarach nieużytków czy też na terenach przydomowych oraz liczne rowy przecinające pola i łąki. Ponadto w części południowej i zachodniej powiatu przebiega dolina rzeki Prosny, na której terenie znajdują się starorzecza oraz w okolicach Łubnic i Osieka torfowiska. Według podziału fizycznogeograficznego Polski obszar ten położony jest na pograniczu mezoregionów Kotlina Grabowska, Wysoczyzna Wieruszowska i Wysoczyzna Złoczewska wchodzących w skład makroregionu Nizina Południowowielkopolska (Macias i in. 2021).

Materiały i metody

Badania przeprowadzono w latach 2018–2025, przy czym w latach 2021–2022 były to obserwacje bezpośrednie ukierunkowane na aktywne sprawdzanie zbiorników w obrębie torfowisk śródleśnych oraz terenów powyrobiskowych, celem poszukiwania płazów szczególnie w okresie godowym. Natomiast w pozostałych latach dane zbierano okazjonalnie w okresie od marca do października, to jest przy okazji różnego rodzaju badań środowisk wodnych dotyczących występowania roślin naczyniowych i ważek (Pawlak 2020, 2021, 2025). Teren badań mieści się w granicach dziewięciu następujących pól siatki atlasowej: D6X3, D6X4, D7B2, D7C1, D7C2, D7C3, D7C4, D7D1 i D7H2 (IOP 2025). Gatunki oznaczono głównie na podstawie obserwacji osobników dorosłych oraz w nielicznych przypadkach również na podstawie obserwacji larw i kijanek. Badania prowadzono wyłącznie w porze dziennej, metodą obserwacji bezpośredniej oraz poprzez nasłuchy odzywających się osobników płazów wokalizujących, nie stosowano metody czerpakowania. Ponadto w przypadku poszukiwania traszek, przy zbiornikach o większej głębokości lub z wodą o mniejszej przejrzystości, stosowano metodę polegającą na wytypowaniu miejsc na brzegu dogodnych do obserwacji powierzchni wody, a następnie wyczekiwaniu na osobniki wypływające, aby zaczerpnąć powietrze. W trakcie obserwacji notowano liczbę obserwowanych osobników oraz sporządzano opis środowiska występowania. Ponadto wykonywano dokumentację fotograficzną.

Wykaz i opis stanowisk

Dane o występowaniu płazów w okolicach Wieruszowa zostały zebrane z 62 stanowisk, dla których w tabeli 1 podano numer stanowiska, nazwę najbliższej miejscowości, numer pola atlasowego (IOP 2025), współrzędne geograficzne, opis środowiska oraz lata, w których prowadzono obserwacje. Natomiast rozmieszczenie stanowisk przedstawia rycina 1.

Wyniki

Środowiskami wodnymi najliczniej reprezentowanymi spośród 62 badanych obszarów były zbiorniki śródleśne (22 stanowiska), w tym 9 to torfowiska sfangowe (fot. 1), następnie wyrobiska kruszywa (19) znajdujące się zarówno pośród pól i nieużytków (fot. 2), jak i borów sosnowych (fot. 3), zbiorniki pośród turzycowisk (fot. 4), łąk i pół (13), starorzecza (4) i stawy (1) oraz inne, np. zbiorniki przydomowe (3). Odnotowano występowaniu 10 gatunków płazów (tab. 2), przy czym największą różnorodność gatunkową skupiały zbiorniki śródleśne (8 gatunków), następnie wyrobiska kruszywa (7 gat.), zbiorniki pośród turzycowisk oraz łąk i pól (6 gat.). Natomiast najmniejszą różnorodność stwierdzono na terenie stawów i starorzeczy, odpowiednio 3 i 2 gatunki.

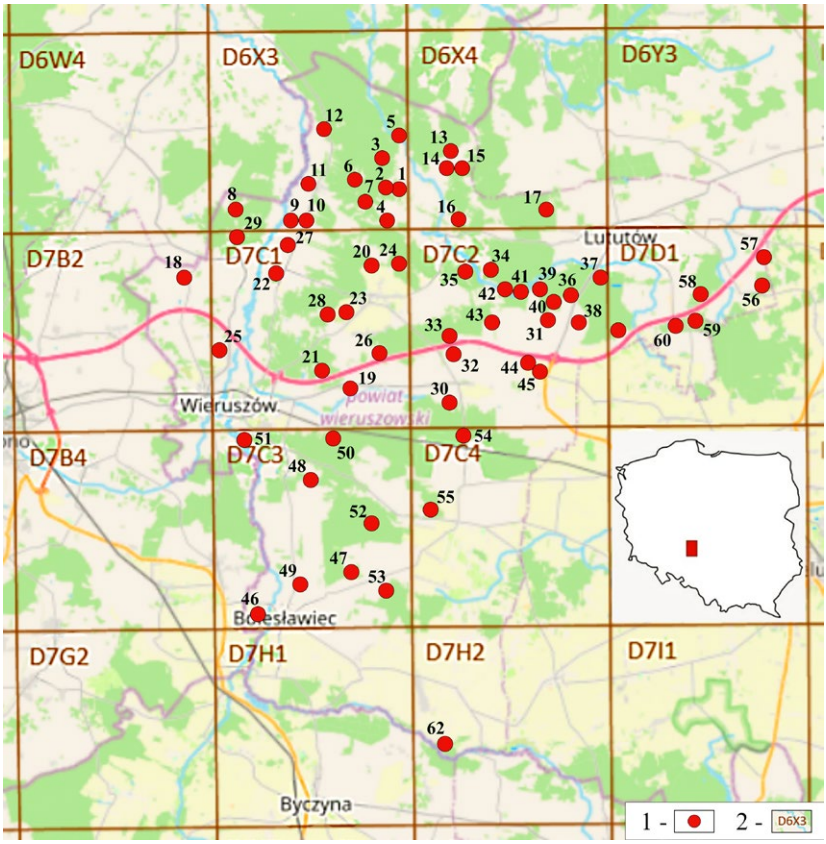

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk badawczych na terenie powiatu wieruszowskiego: 1 – stanowiska badawcze (cyfry odpowiadają numerom stanowisk w tekście), 2 – numer kwadratu atlasowego. Wykonano na podkładzie mapy internetowej Bazy danych Atlasu Płazów i Gadów Polski (IOP 2025).

Fig. 1. Distribution of study sites in the Wieruszów county area: 1 – study sites (numbers correspond to site numbers in the text), 2 – atlas grid square number. Prepared based on the online map of the Atlas of Amphibians and Reptiles of Poland database.

Na terenie 28 stanowisk badawczych (45,2%) wykryto po 1 gatunku, natomiast na 12 (19,3%) odnotowano 2 gatunki, na kolejnych 12 (19,3%) – 3 gatunki, a na 7 (11,3%) – 4 gatunki. Najwięcej gatunków wykryto w trzech miejscach (4,8%), tj. na terenie turzycowiska k. Osieka (stanowisko nr 27), zbiornika śródleśnego k. Żdżar (stanowisko nr 52) i śródleśnego wyrobiska k. Kolonii Dobrosław (stanowisko nr 58), gdzie stwierdzono po 5 gatunków.

We wszystkich badanych środowiskach występowały *P. esculentus complex*, a ponadto na większości z nich również *B. bufo* i *R. temporaria*. Natomiast trzy charakterystyczne środowiska, którymi były zbiorniki śródleśne, wyrobiska kruszywa i zbiorniki na terenie turzycowisk, stanowią aż 87% wszystkich badanych. Gatunkami charakterystycznymi dla zbiorników śródleśnych były traszki *L. vulgaris* i *T. cristatus* oraz *Hyla* sp., a ponadto *R. arvalis* – gatunek stwierdzony wyłącznie na terenie śródleśnych torfowisk sfangowych.

Fot. 1. Turzycowisko, Biadaszki, stanowisko nr 14, 21.05.2021 (fot. S. Pawlak).
Photo 1. Sedge bed, Biadaszki, site no. 14, 21 May 2021 (photo by S. Pawlak).

Fot. 2. Torfowisko sfagnowe wśród boru sosnowego, Rybka stan. nr 35, 28.04.2022 (fot. S. Pawlak).
Photo 2. Sphagnum peat bog in a pine forest, Rybka, site no. 35, 28 April 2022 (photo by S. Pawlak).

Fot. 3. Wyrobisko kruszywa wśród pól, Góry, stanowisko nr 31, 11.05.2021 (fot. S. Pawlak).
Photo 3. Mid-field aggregate pit, Góry, site no. 31, 11 May 2021 (photo by S. Pawlak).

Fot 4. Wyrobisko kruszywa wśród boru sosnowego, Żdżary, stanowisko 53, 29.07.2023 (fot. S. Pawlak).
Photo 4. Aggregate pit in a pine forest, Żdżary, site no. 53, 29 July 2023 (photo by S. Pawlak).

Tab. 1. Stanowiska płazów badane w okolicach Wieruszowa (województwo łódzkie) w latach 2018–2025.
Tab. 1. Amphibian sites surveyed in the Wieruszów county (Łódź voivodeship) in 2018–2025.

Nr stanowiska / Site no	Miejscowość / Locality	Współrzędne / Coordinates	Nr pola / Field no	Siedlisko / Habitat	Rok obserwacji / Year of survey
1	Biadaszki	N 51°23'42" E 18°16'21"	D6X3	uroczysko „Bomba", śródleśny zbiornik torfowiskowy / mid-forest peat-bog pool	2022
2	Biadaszki	N 51°23'38" E 18°16'12"	D6X3	śródleśne torfowisko sfagnowe z wykopanymi zbiornikami / mid-field Sphagnum bog with excavated pools	2020–2022
3	Biadaszki	N 51°24'43" E 18°15'40"	D6X3	uroczysko „Wierzbak", śródleśne torfowisko sfagnowe z wykopanym zbiornikiem / mid-field Sphagnum bog with an excavated pool	2018, 2020
4	Brzózki	N 51°23'20" E 18°16'22"	D6X3	torfowisko sfagnowe na skraju boru i pól / Sphagnum bog on the border of a pine forest and arable fields	2018, 2022
5	Foluszczyki	N 51°25'11" E 18°16'25"	D6X3	zbiornik śródleśny / mid-field pool	2022
6	Grądy	N 51°23'43" E 18°14'10"	D6X3	torfowisko sfagnowe na skraju boru sosnowego / Sphagnum bog at the edge of a pine forest	2018, 2019, 2021
7	Jeziorna	N 51°22'27" E 18°15'07"	D6X3	uroczysko „Ciemnica", torfowisko sfagnowe wśród boru sosnowego / Sphagnum bog in a pine forest	2022
8	Mieczków	N 51°23'09" E 18°10'01"	D6X3	torfowisko sfagnowe wśród boru sosnowego / Sphagnum bog in a pine forest	2019, 2021, 2022
9	Osiek	N 51°22'41" E 18°11'48"	D6X3	zbiorniki na terenie podmokłego olsu w dolinie Prosny /pools in a waterlogged alder woodland	2025
10	Osiek	N 51°22'47" E 18°12'10"	D6X3	teren powyrobiskowy / former aggregate extraction area	2021, 2023
11	Węglewice	N 51°23'24" E 18°12'08"	D6X3	starorzecze w dolinie Prosny / oxbow lake in Prosna valley	2019
12	Załozie	N 51°24'45" E 18°12'45"	D6X3	niewielki zbiornik na skraju turzycowiska w dolinie Prosny / small pool at the edge of a sedge bed in Prosna valley	2025
13	Biadaszki Oledry	N 51°24'14" E 18°18'03"	D6X4	turzycowisko ze zbiornikiem / sedge bed with a pool	2021
14	Biadaszki	N 51°23'149" E 18°18'21"	D6X4	turzycowisko / sedge bed	2018, 2021
15	Biadaszki Grobelki	N 51°23'33" E 18°18'55"	D6X4	śródleśne torfowisko sfagnowe / mid-forest Sphagnum bog	2018

16	Ostrówek	N 51°22'28" E 18°18'45"	D6X4	wyrobisko kruszywa / aggregate pit	2021
17	Piaski	N 51°22'48" E 18°23'00"	D6X4	śródleśne podmokłe obniżenie terenu / wet depression in a forest	2021
18	Jutrków	N 51°21'08" E 18°07'05"	D7B2	zbiornik zabudowy wiejskiej / pond in a village	2021
19	Chobanin	N 51°18'07" E 18°13'50"	D7C1	wyrobisko kruszywa / aggregate pit	2021
20	Galewice	N 51°21'13" E 18°14'55"	D7C1	uroczysko „Psyka", turzycowisko ze zbiornikiem na skraju boru sosnowego / sedge bed with a pool at the pine forest Edge	2023
21	Górka Wieruszowska	N 51°18'30" E 18°12'20"	D7C1	wyrobisko kruszywa / aggregate pit	2018, 2020
22	Kolonia Osiek	N 51°21'34" E 18°11'05"	D7C1	zbiornik pośród pól / mid-field pool	2021
23	Kostrzewy	N 51°20'08" E 18°12'48"	D7C1	rów na terenie turzycowiska / ditch in a sedge bed	2018
24	Kużaj	N 51°21'22" E 18°17'13"	D7C1	zbiorniki w otoczeniu boru/pools in a pine forest	2021
25	Mirków	N 51°19'35" E 18°08'12"	D7C1	wyrobisko kruszywa / aggregate pit	2018, 2020, 2021
26	Niwiska	N 51°19'00" E 18°15'55"	D7C1	niewielkie wyrobisko kruszywa na skraju kompleksu leśnego / small aggregate pit at the edge of a forest complex	2021
27	Osiek	N 51°21'44" E 18°11'19"	D7C1	uroczysko „Mała Pastwa", turzycowisko z niewielkim zbiornikiem / sedge bed with a small pool	2019, 2022, 2023
28	Osowa	N 51°19'51" E 18°12'47"	D7C1	zbiornik wykopany na skraju boru sosnowego / pool excavated at the edge of a pine forest	2021
29	Wyszanów	N 51°22'27" E 18°09'56"	D7C1	wyrobisko kruszywa wśród boru sosnowego / aggregate pit in a pine forest	2021
30	Bagatelka	N 51°17'34" E 18°18'45"	D7C2	wyrobisko kruszywa na skraju boru sosnowego / aggregate pit in a pine forest	2021
31	Góry	N 51°20'09" E 18°22'55"	D7C2	wyrobisko kruszywa wśród pól / mid-field aggregate pit	2021
32	Gumnisko	N 51°19'01" E 18°19'16"	D7C2	rów przecinający pola / mid-field ditch	2018
33	Gumnisko	N 51°19'26" E 18°18'50"	D7C2	wyrobisko kruszywa na skraju kompleksu leśnego i pól / aggregate pit at the edge of a forest and arable fields	2020
34	Rybka	N 51°21'27" E 18°20'28"	D7C2	rów łączący zbiornik wodny wśród łąk z kompleksem leśnym / ditch connecting a meadow pool with a forest complex	2022

35	Rybka	N 51°19'51" E 18°19'51"	D7C2	śródleśne torfowisko sfagnowe / mid--field Sphagnum bog	2022
36	Siedliska	N 51°20'44" E 18°24'14"	D7C2	niewielki zbiornik na skraju kompleksu lasu mieszanego / small pool at the edge of a mixed woodland	2022, 2024
37	Siedliska	N 51°21'03" E 18°25'04"	D7C2	dwa zbiorniki śródleśne / two forest pools	2021, 2022
38	Siedliska	N 51°19'56" E 18°24'11"	D7C2	uroczysko „Zamyśle", zbiorniki na terenie torfowiska / pools in a peat bog area	2021
39	Szustry	N 51°21'09" E 18°22'34"	D7C2	zbiorniki wykopane w dolince cieku Rybki na skraju kompleksu leśnego / pools excavated next to a stream at the edge of a forest complex	2022
40	Szustry	N 51°20'36" E 18°23'08"	D7C2	podmokły ols z rowem biegnącym wzdłuż duktu / waterlogged alder wood with a ditch along a country road	2022
41	Zdzierczyzna	N 51°20'45" E 18°21'53"	D7C2	podmokły ols w dolince cieku Rybki / waterlogged alder wood in a stream valley	2019
42	Zdzierczyzna	N 51°20'44" E 18°21'19"	D7C2	dwa zbiorniki wykopane w dolince cieku Rybki / two pools excavated in a stream valley	2021
43	Zdzierczyzna	N 51°19'59" E 18°20'10"	D7C2	zbiornik na łące w pobliżu skraju kompleksu leśnego / pool on a meadow next to a forest complex	2020, 2022
44	Walichnowy	N 51°18'11" E 18°22'19"	D7C2	wyrobisko kruszywa pośród nieużytków / aggregate pit on a wasteland	2018, 2021
45	Walichnowy	N 51°18'07" E 18°22'27"	D7C2	zbiornik na terenie parku podworskiego / pool in a village park	2018
46	Bolesławiec	N 51°11'44" E 18°10'51"	D7C3	rzeka Prosna / Prosna river	2023, 2025
47	Koziołek	N 51°13'19" E 18°14'33"	D7C3	wyrobisko kruszywa pośród pól / mid-field aggregate pit	2023
48	Mieleszynek	N 51°15'41" E 18°12'29"	D7C3	kompleks stawów / pond complex	2021-2023, 2025
49	Piaski	N 51°12'49" E 18°12'07"	D7C3	niewielki przydomowy zbiornik/ small pool next to a building	2020
50	Pieczyska	N 51°16'38" E 18°13'33"	D7C3	śródleśne turzycowisko / mid-forest sedge bed	2021
51	Wieruszów	N 51°17'04" E 18°09'17"	D7C3	starorzecze rzeki Prosny / oxbow lake of Prosna river	2018
52	Żdżary	N 51°14'32" E 18°15'10"	D7C3	śródleśny zbiornik / mid-forest pool	2021
53	Żdżary	N 51°12'45" E 18°16'09"	D7C3	śródleśne wyrobisko / mid-forest pit	2023, 2025
54	Czastary	N 51°16'01" E 18°17'02"	D7C4	śródleśny zbiornik / mid-forest pool	2022

55	Krajanka	N 51°14'40" E 18°18'00"	D7C4	śródleśne wyrobisko / mid-forest pit	2021
56	Chojny	N 51°20'10" E 18°30'59"	D7D1	śródleśne torfowisko sfagnowe / Sphagnum bog in a forest	2018
57	Huta	N 51°21'43" E 18°32'04"	D7D1	wyrobisko kruszywa wśród pól / mid--field aggregate pit	2020
58	Kolonia Dobrosław	N 51°20'31" E 18°29'34"	D7D1	śródleśne wyrobisko kruszywa / mid--forest aggregate pit	2021
59	Swoboda	N 51°19'54" E 18°28'13"	D7D1	wyrobisko kruszywa na skraju kompleksu leśnego / aggregate pit at forest edge	2021
60	Swoboda	N 51°20'03" E 18°29'00"	D7D1	wyrobisko kruszywa na skraju kompleksu leśnego / aggregate pit at forest Edge	2021
61	Wyglądacze	N 51°19'28" E 18°25'56"	D7D1	wyrobisko kruszywa na skraju kompleksu leśnego / aggregate pit at forest Edge	2022
62	Łubnice	N 51°08'25" E 18°18'10"	D7H2	starorzecze rzeki Prosny / oxbow lake of Prosna river	2018, 2022

W środowiskach wyrobiskowych najchętniej występowały *P. fuscus* i *B. viridis*, natomiast na terenach turzycowisk wykrywano najczęściej *B. bombina*.

Najrzadszymi gatunkami okazały się *R. arvalis* (3 stanowiska), następnie *Hyla* sp. (4) oraz *B. bombina*, który występował na 5 stanowiskach. Natomiast najliczniej występowały *P. esculentus complex*, które stwierdzono aż na 47 stanowiskach. Pozostałe pięć gatunków wykryto na 8–16 stanowiskach. Wykaz gatunków i stanowisk, na których je stwierdzono zawiera tabela 1.

Przegląd gatunków

Traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris* (Linnaeus, 1758)

Gatunek wykryty na 14 stanowiskach, co stanowi 22,6% wszystkich badanych. W 13 przypadkach były to zbiorniki śródleśne lub znajdujące się w pobliżu kompleksów leśnych, w tym w 4 miejscach były to wyrobiska kruszywa: [**1**] 12.05.2022, 3♂♂ i 2♀♀ składające jaja, 23.05.2022, 1♂ i 3♀♀; [**5**] 23.05.2022, 1♂; [**13**] 25.08.2021, po dwóch dniach deszczowych, pomiędzy godziną 7.30 a 10.30, przy dobrej słonecznej pogodzie, od strony turzycowiska, na którym znajduje się zbiornik, zaobserwowano 32 osobniki migrujące pojedynczo przez ok. 50-metrowy odcinek drogi asfaltowej na drugą jej stronę, gdzie znajdował się brzeg kompleksu boru sosnowego oraz znaleziono na drodze 4 martwe osobniki; [**16**] 21.05.2021, 1♀; [**26**] 24.05.2021, 1♂ i 1♀; [**27**] 15.05.2022, 2♀♀; [**35**] 28.04.2022, kilkanaście osobników, w tym ♀♀ składające jaja; [**36**] 13.04. 2022, 1♂ i 1♀ składająca jaja, 23.04.2022, 5♂♂ i 3♀♀, 2.08.2000, 2 larwy; [**37**] 4.05.2022, 5♂♂ i 1♀, 6.05.2022, ok. 20 os., w tym ♀♀ składające jaja, 13.05.2022, kilka os.; [**43**] 29.04.2022, 17 os., w tym ♀♀ składające jaja; [**52**] 9.05.2021, 3♂♂ i 1♀, 20.05.2021, 2♂♂ i 1♀; [**53**] 29.07.2023, 5 larw, 16.04.2025, 10 os., w tym tokujące ♂♂ i ♀♀; [**54**] 17.05.2022, 4♂♂ i 2♀♀; [**58**] 19.05.2021, ok. 10 os., w tym ♂♂ i ♀♀ tokujące (fot. 5), 18.06.2021, 12 os.

Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (Laurenti, 1768)

Wykryta na 7 stanowiskach, co daje frekwencję 11,3%. W większości (w 6 przypadkach) stwierdzony na terenie zbiorników śródleśnych i tylko jedno stanowisko znajdowało się w zbiorniku wykopanym na terenie turzycowiska w znacznej odległości od kom-

Tab. 2. Płazy Amphibia stwierdzone na 62 stanowiskach na terenie powiatu wieruszowskiego w latach 2018–2025.
Tab. 2. Amphibians Amphibia recorded at 62 sites in Wieruszów county in 2018–2025.

Lp. / No.	Gatunek / Species	Stanowiska / Sites	Liczba stanowisk / Number of sites	% stanowisk / % sites
1.	*Lissotriton montandoni* (Boulenger, 1880)	1, 5, 13, 16, 26, 27, 35, 36, 37, 43, 52, 53, 54, 58	14	22,6
2.	*Triturus cristatus* (Laurenti, 1768)	5, 27, 35, 36, 37, 54, 56	7	11,3
3.	*Bombina bombina* (Linnaeus, 1761)	1, 2, 13, 14, 27	5	8
4.	*Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768)	12, 16, 25, 27, 35, 36, 44, 52, 58, 60	10	16,1
5.	*Bufo bufo* (Linnaeus, 1758)	2, 10, 25, 26, 32, 33, 39, 41, 44, 45, 48, 49, 52, 53, 58, 62	16	25,8
6.	*Bufotes viridis* (Laurenti, 1768)	19, 25, 30, 31, 33, 43, 47, 53, 59	9	14,5
7.	*Hyla* sp.	9, 34, 37, 55	4	6,4
8.	*Rana arvalis* Nilsson, 1842	4, 8, 15	3	4,8
9.	*Rana temporaria* (Linnaeus, 1758)	2, 4, 6, 8, 10, 20, 33, 34, 38, 39, 41, 42, 44, 48	14	22,6
10.	*Pelophlax esculentus complex*	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 57, 58, 59, 61, 62	47	75,8

pleksów leśnych. Na 6 stanowiskach traszka ta współwystępowała z traszką zwyczajną: [**5**] 23.05.2022, 1♀; [**27**] 11 i 15 08.2019 oraz 18.07.2022, 10 larw; [**35**] 28.04.2022, 1♀; [**36**] 13.04.2022, 1♀, 23.04.2022, 2♀♀, 2.08.2022, 1♀ i 10 larw (fot. 6), 6.09.2022, ok. 5 larw, 5.08.2024, 12 larw; [**37**] 21.06.2021, 1 larwa, 24.06.2021, 1♂, 26.06.2021, 1 larwa, 6.05.2022, 1♂ i 4♀♀, 22.07.2022, 2 os; [**54**] 17.05.2022, 1♀; [**56**] 15.05.2018, 1♀ martwa.

Kumak nizinny *Bombina bombina* (Linnaeus, 1761)

Stwierdzony tylko na 5 stanowiskach (8%), przy czym w okolicach Biadaszek w gminie Galewice stwierdzono metapopulację znajdujących się w pobliżu 4 stanowisk. Występował w większości na terenie podmokłych turzycowisk, a tylko na 2 stanowiskach były to torfowisko sfangowe i zbiornik znajdujący się na brzegu kompleksu leśnego: [**1**] 23.05.2022, 4 głosy (fot. 7); [**2**] 21.05.2021, 1 gł.; [**13**] 21.05.2021, 2 gł.;[**14**] 21.05.2021, 2 gł.; [**27**] 16.04.2023, 1 gł.

Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768)

Gatunek stwierdzony łącznie na 10 stanowiskach (frekwencja 16,1%), przy czym w 8 przypadkach były to zbiorniki związane z kompleksami leśnymi lub w ich pobliżu, z czego aż 5 to wyrobiska, a tylko w 2 miejscach występował w zbiornikach na terenie turzycowisk: [**12**] 16.04.2025, 1 gł.; [**16**] 21.05.2021, 4 kijanki; [**25**] 18.06.2018, kilka kijanek; [**27**] 11 i 15 VIII 2019, 2 kijanki,16.04.2023, 6 gł.; [**35**] 28.04.2022, 1 gł.; [**36**] 23.04.2022, 1 gł.; [**44**] 8.06.2018, ok. 20 kijanek, w tym w koń-

Fot. 5. Traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris*, Kolonia Dobrosław, stanowisko nr 58, 19.05.2021 (fot. S. Pawlak).

Photo 5. Smooth Newt *Lissotriton vulgaris*, Kolonia Dobrosław, site no. 58, 19 May 2021 (photo by S. Pawlak).

Fot. 6, Larwa traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*, Siedliska, stanowisko nr 36, 2.08.2022 (fot. S. Pawlak).

Photo 6. Great Crested Newt *Triturus cristatus* larva, Siedliska, site no. 36, 2 August 2022 (photo by S. Pawlak).

Fot. 7. Kumak nizinny *Bombina bombina*, Biadaszki, stanowisko nr 1, 23.05.2021 (fot. S. Pawlak).
Photo 7. Fire-bellied Toad *Bombina bombina*, Biadaszki, site no. 1, 23 May 2021) (photo by S. Pawlak.

cowej fazie metamorfozy (fot. 8), 14.06.2021, ok.100 kijanek oraz na sąsiednim zbiorniku 2 kijanki; [**52**] 19.05.2021, liczne kijanki; [**58**] 18.06.2021, 5 kijanek, 26.06.2021, 2 kijanki; [**60**] 19.05.2021, kilkanaście kijanek.

Ropucha szara *Bufo bufo* (Linnaeus, 1758)

Stwierdzona na terenie 16 stanowisk (25,8%) w różnego rodzaju środowiskach wodnych, z których aż połowę stanowiły wyrobiska kruszywa.

Ropucha zielona *Bufotes viridis* (Laurenti, 1768)

Wykryta na 9 stanowiskach, co stanowi 14,5% ogółu badanych, z czego 8 stanowiły wyrobiska, a tylko w jednym przypadku mały zbiornik pośród łąk: [**19**] 11.05.2021, 1 gł.; [**25**] 27.06.2020, dwa skupiska po kilkadziesiąt kijanek w końcowej fazie metamorfozy przy północnym brzegu wyrobiska (fot. 9); [**30**] 13.05.2021, 1 gł.; [**31**] 11.05.2021, 3 gł.; [**33**] 27.05.2020, 1 gł., 14.09.2020, 1 os.; [**43**] 27.05.2020, 2 gł.; [**47**] 20.07.2023, 1 młody os., 24.07.2023, 4 młode os.; [**53**] 18.07.2023, kilkanaście młodych os., 29.07.2023, kilka młodych os.; [**59**] 18.05.2020, 2 gł.

Rzekotka *Hyla* sp.

Stwierdzona na 4 stanowiskach (frekwencja 6,4%), ale tylko w jednym przypadku był to nawołujący osobnik, występowała na terenie zbiorników śródleśnych lub znajdujących się w ich pobliżu: [**9**] 16.04.2025, 1 os.; [**34**] 14.05.2022, 1 os.; [**37**] 19.05.2021, 1 gł.; [**52**] 20.05.2021, 1 os. (fot. 10).

Żaba moczarowa *Rana arvalis* Nilsson, 1842

Najrzadszy ze stwierdzonych gatunków, wykryty tylko w obrębie kompleksów śródleśnych torfowisk sfangowych na 3 stanowiskach, co stanowi 4,8% wszystkich badanych: [**4**] 12.05.2018, 1 os.; [**8**] 4.09.2019 i 16.05.2022, 1 os., [**15**] 4.09.2018, 1 os.

Żaba trawna *Rana temporaria* (Linnaeus, 1758)

Gatunek odnotowany na 14 stanowiskach

Fot. 8. Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, Walichnowy, stanowisko nr 44, 8.06.2018 (fot. S. Pawlak).
Photo 8. Common Spadefoot *Pelobates fuscus*, Walichnowy, site no. 44, 8 June 2018 (photo by S. Pawlak).

Fot. 9. Ropucha zielona *Bufotes viridis*, Mirków, stanowisko nr 25, 27.06.2020 (fot. S. Pawlak).
Photo 9. Green Toad *Bufotes viridis*, Mirków, site no. 25, 27 June 2020 (photo by S. Pawlak).

Fot. 10. Rzekotka *Hyla* sp., Żdżary, stanowisko nr 52, 20.05.2021 (fot. S. Pawlak).
Photo 10. Tree Frog *Hyla* sp., Żdżary, site no. 52, 20 May 2021 (photo by S. Pawlak).

(frekwencja 22,6%), szczególnie w wodnych środowiskach śródleśnych, ponadto wykryty w 3 miejscach na terenie wyrobisk.

Żaby zielone *Pelophlax esculentus complex*

Żaby z tej grupy stwierdzono na 47 stanowiskach, to jest na 75,8% badanych miejsc. Występowały we wszystkich rodzajach środowisk wodnych, w tym chętnie w obrębie wyrobisk, a oprócz tego w śródleśnych zbiornikach, jak również na terenie starorzeczy i w przydomowych małych zbiornikach.

Podsumowanie i sugestie

Niniejsze podsumowanie obserwacji prowadzonych w latach 2018–2025 w większości nie jest faktycznym obrazem występowania poszczególnych gatunków, a przedstawieniem zebranej w tym czasie wiedzy o płazach okolic Wieruszowa. Wykryto stosunkowo dużo stanowisk takich gatunków jak *P. esculentus complex* i *L. vulgaris*, a w następnej kolejności *T. cristatus*, *P. fuscus* i *B. viridis*. Wyjaśnienia wymaga bardzo mało stwierdzeń *R. arvalis* i *Hyla* sp. W przypadku *R. arvalis* może być to efektem braku obserwacji w okresie wczesnowiosennych toków, a niewielka wykrywalność *Hyla* sp. jest związana z brakiem nocnych nasłuchów w okresie godowym. Natomiast można się spodziewać, iż *B. bombina* w okolicach Wieruszowa to rzeczywiście rzadki gatunek, gdyż od lat 80. XX w. nastąpił na tym obszarze wyraźny zanik odpowiednich dla tego gatunku środowisk w postaci podmokłych łąk, bagien i turzycowisk (Pawlak– dane npbl.), a dotychczas gatunek nie został stwierdzony na terenie powstałych ostatnio wyrobisk kruszywa. W przypadku *B. bufo* i *R. temporaria* można uznać, iż są to gatunki o wiele częstsze, gdyż występują tu odpowiednie siedliska.

W Polsce wszystkie gatunki płazów podlegają ochronie gatunkowej (Rozporządzenie 2016). Pośród wykrytych 10 gatunków do objętych ścisłą ochroną gatunkową należą: *T. cristatus*, *B. bombina*, *P. fuscus*, *B. viridis*, *Hyla* sp. (przy czym w kraju objęty jest ochroną gatunek *H. arborea)* i *R. arvalis*. Natomiast

częściową ochroną gatunkową objęte są: *L. vulgaris*, *B. bufo*, *R. temporaria* i żaby z grupy żab zielonych *P. esculentus complex*. Oprócz tego *T. cristatus* umieszczony jest w Polskiej czerwonej księdze zwierząt w kategorii NT – bliski zagrożenia (Głowaciński 2001).

W trakcie badań nie potwierdzono występowania ropuchy paskówki, gatunku wykazywanego w Atlasie płazów i gadów Polski (Głowaciński i Surma 2018) z jednego pola atlasowego położonego na obszarze powiatu wieruszowskiego. Obecność tej ropuchy wydaje się prawdopodobna z uwagi na powszechne występowanie terenów suchych, w tym wyrobisk kruszywa z płytkimi zbiornikami, które mogą być dogodnym środowiskiem rozrodu dla tego gatunku. Z tego też względu należałoby podjąć dalsze działania w celu poszukiwania ewentualnych stanowisk gatunku w tym środowisku. Niewykluczone jest występowanie traszki górskiej *Ichthyosaura alpestris*, gatunku, którego stanowiska podawane są w odległości ok. 40 km na zachód i południe od badanego terenu, to jest odpowiednio w okolicach miejscowości Szczodrów w powiecie oleśnickim w woj. dolnośląskim (Kolenda i in. 2019) i na terenie województwa opolskiego (Głowaciński i Surma 2018). Tym bardziej, iż na terenie powiatu wieruszowskiego może znajdować się potencjalne środowisko występowania tej traszki – między innymi na obszarze rezerwatu Ryś chroniącego fragmenty lasu z udziałem naturalnych stanowisk buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*.

Dotychczas badania wskazują na postępujący zanik populacji polskich płazów, na który wpływa kilka czynników, takich jak: skażenie chemiczne środowiska, powiększająca się sieć dróg i wzmożony ruch kołowy, utrata siedlisk zarówno w sposób naturalny poprzez wysychanie i grądowienie zbiorników, jak i poprzez rozwój aglomeracji miejsko-przemysłowych oraz zmiany klimatyczne (Głowaciński i Surma 2018). Do zagrożeń dla płazów występujących na badanym terenie powiatu wieruszowskiego należy zaliczyć niekorzystną zmienność pogody w postaci długich okresów wysokich temperatur oraz brak opadów. Występujące w latach 2018–2019 długotrwałe susze spowodowały wysychanie torfowisk, niewielkich i płytkich zbiorników oraz mniejszych cieków wodnych, ważnych dla występowania płazów. Ponadto krótsze okresy suche, ale w nieodpowiednim okresie, na przykład odnotowane wiosną w roku 2025, spowodowały zanik niektórych środowisk wodnych w najważniejszym dla płazów okresie rozrodu. Natomiast do korzystnych zmian na badanym obszarze należy zaliczyć powstanie w trakcie budowy drogi ekspresowej S8 wyrobisk kruszywa, które przy braku większej ilości zbiorników wodnych na tym terenie stały się nowym, atrakcyjnym dla płazów środowiskiem, co potwierdziły niniejsze badania. Brak badań z okresu przed powstaniem drogi S8 powoduje, iż nie można określić, jaki wpływ miała budowa tej drogi na występujące tu gatunki płazów.

Uznać należy, iż przedstawione dane o występowaniu płazów w okolicach Wieruszowa nie są pełne. Niemniej jednak różnorodność i ilość zebranych danych z obszaru, z którego dotychczas podawano niewiele informacji, przemawia za ich opublikowaniem. Materiały te mogą stanowić bazę porównawczą dla danych zebranych w kolejnych latach, które należałoby uzyskać poprzez uzupełnienie badań o pozostałe zbiorniki, które do tej pory nie były badane lub były badane mało szczegółowo oraz o prowadzenie nocnych nasłuchów i czerpakowania. Dalsze badania mogą być podstawą na przykład do dokonania analizy związanej z wpływem budowy drogi ekspresowej S8 na występujące tu gatunki płazów, a w szczególności, czy odległość od drogi ekspresowej ma wpływ na bioróżnorodność, liczebność i występowanie poszczególnych gatunków oraz czy droga ekspresowa stanowi lub może stanowić barierę dla niektórych gatunków w świetle wyników badań. Ponadto należałoby dążyć do ustalenia kwestii kolonizacji zbiorników powstałych w wyniku budowy drogi oraz do sprawdzenia czy bioróżnorodność po północnej i południowej stronie drogi ekspresowej S8 różni się w stopniu znaczącym.

Podziękowanie

Składam serdeczne podziękowania Zbigniewowi Pokorze za udostępnienie swoich danych i Weronice Pawlak za tłumaczenie tekstu.

LITERATURA

GŁOWACIŃSKI. Z. (red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.

GŁOWACIŃSKI Z., SURMA P. (red.). 2018. Atlas płazów i gadów Polski. Status – rozmieszczenie – ochrona. PWN. Warszawa.

IOP. 2025. Baza danych płazów i gadów Polski. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. [https://www.iop.krakow.pl/plazygady]. Dostęp 08.12.2025.

KOLENDA K., KISIEL P., KONIECZNY K., KUŚMIEREK N., STARZECKA A., KONOWALIK K. 2019. Nowe dane o występowaniu traszki górskiej *Ichthyosaura alpestris* w południowo-wschodniej części Dolnego Śląska. Chrońmy Przyrodę Ojczystą 75, 6: 459-469.

MACIAS A., BRÓDKA S., KUBACKA M., MAJCHROWSKA A., PAPIŃSKA E., BADORA K., KOT R., ANDRZEJEWSKI L. 2021. Nizina Południowowielkopolska (318.1-2). [W:] RICHLING A., SOLON J., MACIAS A., BALON J., BORZYSZKOWSKI J., KISTOWSKI M. (red.). Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań: 227-244.

PAWLAK S. 2020. Obserwacje ważek (Odonata) w okolicach Wieruszowa (województwo łódzkie) w latach 2017–2020. Odonatix 16, 16: 1-35.

PAWLAK S. 2021. Chronione i zagrożone gatunki roślin naczyniowych wyrobisk okolic Wieruszowa (województwo łódzkie). Przegląd Przyrodniczy 32, 2: 3-12.

PAWLAK S. 2025. Obserwacje ważek (Odonata) w okolicach Wieruszowa (województwo łódzkie) w latach 2021–2024. Odonatix 21, 7: 1-10.

PAWLAK S., WILŻAK T. 2012. Walory przyrodnicze torfowisk „Pastwa" w dolinie środkowej Prosny. Przegląd Przyrodniczy 23, 1: 3-20.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016, poz. 2183).

Summary

The study presents data on the occurrence of 10 amphibian species (Amphibia), collected between 2018 and 2025 in the Wieruszów county, Łódź voivodeship, located within the South Greater Poland Lowland macroregion, on the border of three mesoregions: the Grabów Basin, the Złoczew Upland, and the Wieruszów Upland. The study covered 62 sites located within nine grid cells: D6X3, D6X4, D7B2, D7C1, D7C2, D7C3, D7C4, D7D1 and D7H2. The rarest species, occurring at 3 to 5 sites, were European Fire-bellied Toad *Bombina bombina*, Tree Frog *Hyla sp.* and Moor Frog *Rana arvalis*, while Smooth Newt *Lissotriton vulgaris*, Great Crested Newt *Triturus cristatus*, Common Spadefoot *Pelobates fuscus*, Common Toad *Bufo bufo*, European Green Toad *Bufotes viridis*, and Common Frog *Rana temporaria* occurred at 8 to 16 sites. The most numerous frogs, identified at 47 sites, represented the green frog complex *Pelophlax esculentus complex*. Among the studied habitats, the greatest diversity of amphibian species was found in mid-forest pools (8 species), followed by aggregate pits (7 species), pools in sedge beds, meadows and fields (6 species). It was indicated that the greatest threat to the amphibian population in this area is posed by the climate change, associated with periods of drought, which cause the drying out of suitable habitats.

Adres autora / Author's address:

Sławomir Pawlak
ul. Konopnickiej 15, 98-400 Wieruszów
e–mail: slawieru@interia.pl